

Commissie voor de
milieueffectrapportage

JAARVERSLAG

2024

Inleiding

Mondiale en geopolitieke uitdagingen tekenden 2024. Internationale conflicten leidden tot toenemende militaire dreiging en een ingrijpende energiecrisis. De opgaven waar Nederland voor staat, werden daarmee nog ingewikkelder.

Voor onze defensie willen we extra ruimte voor kazernes, voor munitieopslag en voor oefenen met laagvliegen en aanlanden.

Ook hebben we de ambitie om energieonafhankelijk en klimaat neutraal te zijn in 2050. Dat vergt forse investeringen in windparken, hoogspanningsmasten en infrastructuur voor stroom en waterstof.

En dat allemaal met behoud van een gezonde leefomgeving met ruimte voor werk, natuur, recreatie, drinkwater en woningen voor 18 miljoen mensen.

Dat vergt zorgvuldige besluitvorming wat risico's op milieuschade, gebrekkig draagvlak of teruggefloten worden door de rechter verkleind.

De overheid wil meters maken. Dat is begrijpelijk en noodzakelijk. Maar 'makkelijke' locaties voor huizen, elektriciteitsmasten, kerncentrales of oefengebieden zijn al vergeven.

Urgente, soms complexe en politiek gevoelige besluiten zijn nodig.

Lourens Loeven
Directeur

Iedere automobilist weet: wie snel wil gaan, moet verder vooruitkijken

m

Maar gevoelige besluiten over locaties voor windparken op land worden soms vooruitgeschoven wat kan leiden tot vertragingen of keuzes op basis van te kleine zoekgebieden, met onnodige milieueffecten tot gevolg.

In andere gevallen leidt juist overhaaste besluitvorming tot keuzes die volgens het 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'-principe, alle natuurruimte opsouperen. Zoals met windparken bij vogelrijke gebieden soms het geval was.

Bij de aanleg van waterstofnetwerken zijn soms niet alle (milieu)risico's goed in beeld, wat kan leiden tot vertragingen, of onverwachte extra kosten.

Vertraagde én overhaaste besluiten leiden vaak tot slordig beleid, waarmee we later in de problemen kunnen komen.

Om de netcongestie te verhelpen zien we de overheid en netbeheerders nu een geweldige inhaalslag maken met netversterkingen.

In de haast die nu geboden is met onder andere kabelverbindingen en aanlanding van windenergie op zee, blijven wij in onze adviezen het belang benadrukken van zorgvuldige afwegingen waarin bestaande functies, cultuurhistorie, natuur en landschap en concurrerende ruimteclaims meegewogen worden.

In de meeste gevallen doen netbeheerders dat behoorlijk goed. Snelheid en zorgvuldigheid gaan hier prima samen.

Iedere automobilist weet: wie snel wil gaan, moet verder vooruitkijken. Milieueffectrapportage (mer) is een goed instrument om beleidsrisico's vroegtijdig in kaart te brengen.

Het laat de besluitvormingsketen zien, rationaliseert afwegingen op basis van verwachte effecten, brengt mogelijke, ongewenste stapelingen van gevolgen, en maatregelen om die te verzachten in kaart, onderzoekt alternatieven met minder milieueffecten en legt de route van plan naar praktijk vast.

Daarmee faciliteert milieueffectrapportage zorgvuldige besluitvorming, wat risico's op beleidsbloopers verkleint.

Ruimtelijk beleid op ieder niveau - of het nu gaat over defensie, (kern)energie, wonen, klimaat of natuur - heeft directe gevolgen voor de leefomgeving van gewone mensen en hun gezondheid en kwaliteit van leven.

Toekomstbestendige en goed geïnformeerde besluitvorming dus - juist als het snel moet.

AANTAL ADVIEZEN IN 2024

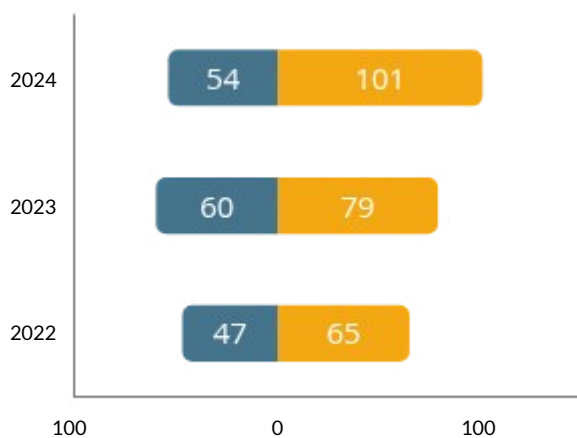
155

In 2024 heeft de Commissie mer **155 adviezen** uitgebracht.

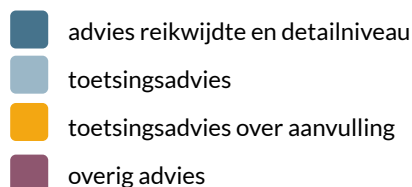
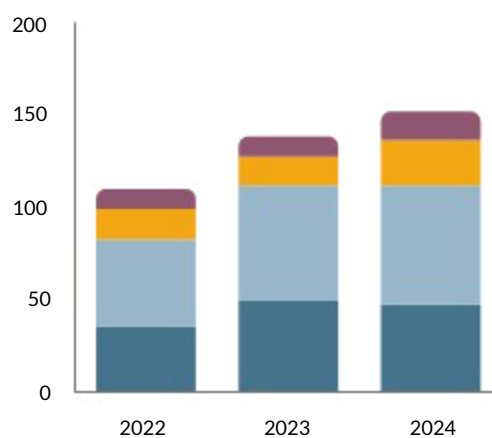
Bij 54 gevallen was de overheid verplicht om dit advies te vragen, in de Omgevingswet is immers vastgelegd in welke gevallen een milieueffectrapport (MER) aan de Commissie voorgelegd moet worden. Daarnaast is als voorbereiding op een besluit in 101 gevallen om advies gevraagd, zonder dat deze verplichting er was. Meestal gaat het dan om een advies in voorbereiding op het MER, of over een tussentijdse toetsing zodra het MER klaar is. Maar bijvoorbeeld ook om een advies over een mer-beoordeling of over een onderzoeksrapport (audit).

Ten opzichte van 2023 en 2022 is er een toename in het aantal vrijwillige adviezen. Daarbij laten toetsingen over aanvullingen op het MER een opvallende stijging zien, van 16 in 2023, naar 25 in 2024. Het gaat dan om situaties waarin het bevoegd gezag extra informatie aanlevert nadat de Commissie eerder heeft geconstateerd dat het MER nog niet compleet was. In 8 van deze gevallen constateerde de Commissie dat het MER daarmee alle essentiële informatie bevat.

Aantal adviezen in de afgelopen 3 jaar

Verskillende adviestypen in de afgelopen 3 jaar

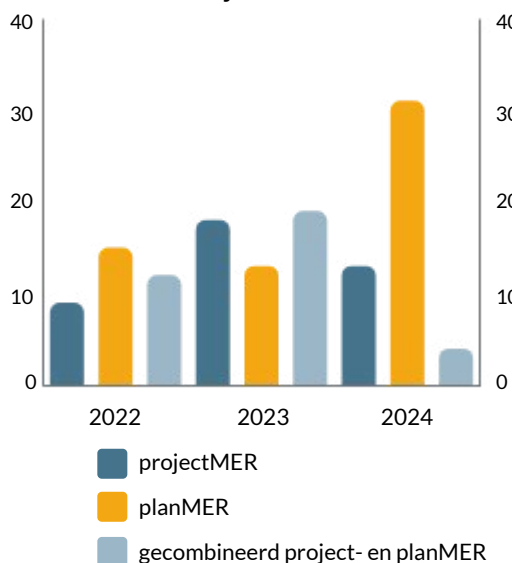

[Bekijk de complete lijst met uitgebrachte adviezen in 2024](#)

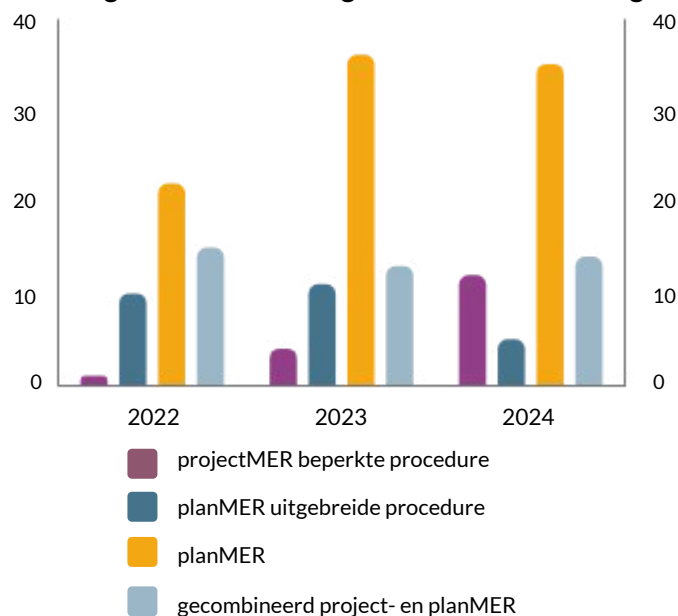
Cijfers en feiten

Het aantal adviezen over reikwijdte en detailniveau (R&D) bij een planMER laat een stijging zien, met o.a. 5 adviezen R&D voor een programma, 3 voor een voorkeursbeslissing voor een projectbesluit (bij een Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) verkenning) en 3 voor provinciale omgevingsvisies.

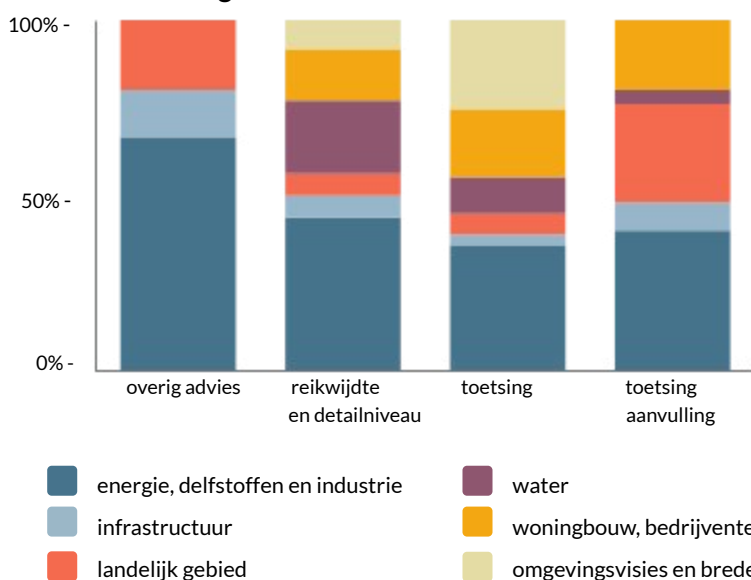
Advies reikwijdte en detailniveau

Toetsingsadvies en toetsingsadvies over aanvulling

Verdeling over sectoren

Bij de toetsingen van projectMER is de voorbereiding van projecten voor de energietransitie terug te zien, zoals voor windparken, groengas-installaties en hoogspanningsleidingen. Dit is ook zichtbaar in de grafiek 'verdeling over sectoren': dergelijke projecten worden zowel in de reikwijdte en detailniveau-fase als in de toetsingsfase aan de Commissie voorgelegd.

Cijfers en feiten

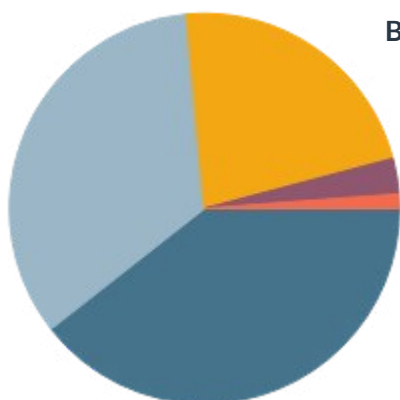
Adviezen per regio

landelijke
adviezen : 10

* het totaal aantal adviezen is hier hoger dan 155 (162), omdat bij een aantal projecten meerdere provincies betrokken waren.

Bevoegde instanties

- gemeente
- provincie
- rijk
- waterschap
- overige

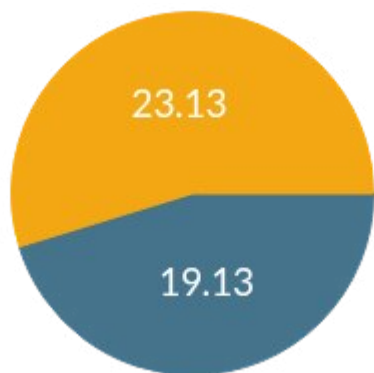
Organisatie

In 2024 werkten 164 deskundigen aan de 155 adviezen van de Commissie mer.

▼ 164

[Ga naar het overzicht van deskundigen die in 2024 aan een werkgroep deelnamen.](#)

Op 31 december 2024 had de Stichting Bureau Commissie mer 54 medewerkers in dienst.

- fte Commissie Nederland + Ecologische Autoriteit
- fte Commissie Internationaal

[Jaarverslag \(samenvatting\) van de Stichting Bureau Commissie mer](#)

Missie

De Commissie voor de milieueffectrapportage is een bij wet ingestelde onafhankelijke 'not-for-profit'-kennisorganisatie op het gebied van milieu- en omgevingseffecten. Ze gebruikt deze kennis voor het adviseren en ondersteunen van Nederlandse en buitenlandse overheden bij het integreren in besluitvorming van milieu, klimaat en leefomgeving in brede zin. Dit doet ze op gezaghebbende, integere en transparante wijze.

Visie

Door het werk van de Commissie beschikken overheden bij hun besluiten over de noodzakelijke kennis over milieu, klimaat en leefomgeving in brede zin. Hierdoor zijn besluiten van de overheid van betere kwaliteit, beter onderbouwd en breder gedragen. Daarmee levert de Commissie een bijdrage aan de integrale omgevingskwaliteit en duurzame ontwikkeling in Nederland en daarbuiten.

Uitgelicht advies

Boven grote steden wil je niet oefenen met laagvliegen. Maar waar dan wel?

De overheid stelt een **Nationaal programma** op dat aangeeft waar in Nederland de groei van militaire activiteiten plaats moet vinden.

Deze activiteiten hebben vaak grote milieueffecten die veel mensen en gebieden treffen. Bij het maken van keuzes moet nadrukkelijker naar milieu en kwaliteit van de leefomgeving gekeken worden.

De Commissie mer adviseert voor het op te stellen milieueffectrapport explicieter vanuit het milieubelang, inclusief de leefomgeving, naar de keuzes van Defensie te kijken.

Besteed daarbij aandacht aan natuur en concurrerende ruimteclaims zoals nieuwe woonwijken, het Deltaprogramma en de energietransitie.

Defensie wil oefenen met laagvliegen met helikopters, gevechtsvliegtuigen en drones in nieuwe oefendorpen en met aanlanden met amfibievoertuigen.

Iedereen snapt dat je geen laagvliegroutes boven steden als Rotterdam of Groningen moet inplannen. Maar in de afweging waar dan wél, moet je de gevolgen voor het milieu en leefomgeving nadrukkelijker meewegen.

Denk daarbij ook aan 'win-win' oplossingen.

Advies Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

[Ga naar ons advies over het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie](#)

Uitgelicht advies

Alle effecten van de alternatieve tracés op gezondheid, milieu en archeologie goed in beeld

TenneT wil stroom van windenergiegebied **Nederwiek Noord** aansluiten op het landelijk hoogspanningsnet bij Geertruidenberg of Moerdijk.

Voor de aanleg van de kabel Net op zee Nederwiek 3 zijn een projectbesluit en meerdere vergunningen nodig. Voordat de minister besluit over het voorkeursalternatief, zijn de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport.

In het rapport zijn vier alternatieve routes onderzocht voor de ondergrondse kabel vanaf de Voordelta (natuurgebied voor de kust van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden) tot de aansluiting op het landelijk hoogspanningsnet.

Ook zijn meerdere locaties onderzocht voor het benodigde converterstation: vijf bij Geertruidenberg en zes bij Moerdijk.

Het rapport beschrijft goed welke milieueffecten er optreden bij de iedere alternatieve route of stationslocaties. Alle tracéalternatieven hebben negatieve effecten op de natuur. Deze zijn vaak tijdelijk en deels te verhelpen met mitigerende maatregelen.

Dit geldt ook voor de (licht) negatieve effecten op archeologische waarden. Er kan sprake zijn van een toename van de geluidsbelasting bij enkele stationslocaties.

Het onderzoek is grondig gedaan en het milieueffectrapport bevat voldoende informatie om een besluit te kunnen nemen waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Advies Net op Zee Nederwiek 3

[Ga naar ons advies over
Net op Zee Nederwiek 3](#)

Uitgelicht advies

Hoe bepalen huidige besluiten de toekomst van het waterstofnetwerk?

Het Rijk wil de aanleg van een **waterstofnetwerk in Drenthe en Overijssel** mogelijk maken als onderdeel van een toekomstig landelijk netwerk.

Bestaande aardgasleidingen worden geschikt gemaakt voor waterstof en er komen nieuwe leidingen. Voordat het Rijk hierover besluit worden de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport.

Hoe draagt waterstofnetwerk bij aan een 'groenere' economie? Besteed bij het beantwoorden van die vraag aandacht aan hoe besluiten over dit hoofdnet toekomstige besluiten kunnen beïnvloeden. Bijvoorbeeld over productielocaties of schakelstations.

Beschrijf de milieugevolgen van verschillende tracés en aanlegwijzen en kijk hoe die gevolgen verminderd kunnen worden.

Beschrijf ook de samenhang met de geplande oost-west verbindingen en de verbinding met het zuiden (Chemelot).

Maak op lokaal niveau duidelijk waar de tracés (en varianten) lopen, beginnen en eindigen.

Illustreer dit met voldoende gedetailleerd en toegankelijk kaartmateriaal.

Tot slot is het belangrijk dat er inzicht komt in hoe eventuele waterstoflekkages of explosies worden gemonitord.

Advies Waterstofnetwerk Drenthe - Overijssel

[Ga naar ons advies over Waterstofnetwerk Drenthe - Overijssel](#)

Uitgelicht advies

Weeg eerst nut en noodzaak van kernenergie af voor je de wet verandert

De Nederlandse regering wil de huidige kerncentrale in Borssele langer openhouden. In de Kernenergiewet staat nu dat de kerncentrale uiterlijk 2033 moet sluiten.

Voordat de Tweede en Eerste Kamer en de regering over een wijziging van die wet besluiten, worden de milieugevolgen hiervan onderzocht in een milieueffectrapport op hoofdlijnen.

De Commissie vindt de bedoeling van de wetswijziging en hoe die past in de bredere besluitvorming over de inzet van kernenergie onduidelijk. Het is logisch om eerst nut en noodzaak van kernenergie goed af te wegen en dán pas de wet te veranderen. Niet andersom.

Ook vraagt de Commissie aandacht voor andere grote energieprojecten in de regio, zoals energieopslag, hoogspanningsleidingen en twee nieuwe kerncentrales. Kerncentrale Borssele kan omgevingseffecten hebben op deze toekomstige (energie)projecten en andersom.

En er zijn vragen over de haalbaarheid. De minister voor Klimaat en Energie stelt een verlenging met 10 jaar, 20 jaar of voor onbepaalde tijd voor. Maar de benodigde langjarige technische onderzoeken of levensduurverlenging veilig kan, zijn nog niet afgerond.

Zonder deze informatie is het zelfs op hoofdlijnen niet mogelijk te onderbouwen dat de kerncentrale veilig langer open kan blijven. Daarmee kan volgens de Commissie in de nieuwe wettekst geen onderbouwde uitspraak worden gedaan over een nieuwe termijn.

Advies Levensduurverlenging kerncentrale Borssele

[Ga naar ons advies over
Levensduurverlenging
kerncentrale Borssele](#)

Kennis en communicatie

In het nieuws, een kleine bloemlezing

- 12 december 2024 – **Volkskrant: Analyse Gevolgen Gas winning moet beter** Artikel waarin het advies van de Auditcommissie wordt genoemd
- 25 oktober 2024 - **RTLZ: Langer openhouden van Borssele niet goed onderbouwd** Item in het RTLZ journaal met o.a. interview met Hans Mommaas
- 13 oktober 2024 – **AD: Lof onderzoek aanpak zwakke plekken dijken** Ook een positieve beoordeling van een MER kan de krant halen
- 30 september 2024 – **Telegraaf: Toch plan voor forse krimp Schiphol** Artikel dat grote vraagtekens zet bij opnieuw doorrekenen van milieubelasting terwijl er al een MER ligt met een kritisch advies van de Commissie

Ook in 2024 verzorgden we **workshops en presentaties** in heel Nederland.

Zo was er een presentatie over mer bij een bewonersavond over Tata Steel, project Heracless, een verhaal en uitwisseling van ervaringen met gemeenten in Noordoost Brabant over mer voor omgevingsvisies. Er waren kennismiddagen van de provincies en de Commissie over mer en Omgevingswet. We waren natuurlijk aanwezig op de landelijke mer-dag met meerdere sessies. We droegen bij aan de **Handreiking Warmteprogramma**.

674.717 websitebezoeken

1965 abonnees nieuwsbrief opMERkelijk

18 presentaties

5 publicaties

[Ga naar het complete overzicht van nieuws, workshops, presentaties, gesprekken en publicaties](#)